

Foto: xxxxxxxx

OXFAM NOVIB BELEIDSPAPER

MEDICIJN VOOR ARMOEDE

**BELASTINGONTWIKKING, POLITIEKE BEÏNVLOEDING EN
EXCESSIEVE PRIJSSTELLING DOOR FARMACEUTISCHE BEDRIJVEN**

18 SEPTEMBER, 2018

Achtergrond:

Nieuw onderzoek van Oxfam toont aan dat vier farmaceutische bedrijven – Abbott, Johnson & Johnson, Merck, en Pfizer – systematisch hun winsten in belastingparadijzen onderbrengen, waaronder in Nederland. Volgens de VN verliezen ontwikkelingslanden naar schatting Euro 100 miljard per jaar door belastingontwijking – geld dat heel hard nodig is om de gezondheidszorg van de mensen in deze landen te bekostigen. Farmaceutische bedrijven blijken niet alleen grote belastingontwijkers te zijn, maar brengen ook veel te hoge kosten in rekening voor hun producten en zetten in op grootschalige beïnvloedingsoperaties om de regels naar hun hand te zetten en hun schadelijk gedrag van een vernislaagje te voorzien of te legitimeren. Deze praktijken worden in veel landen geconstateerd, waaronder ook in Nederland. Het ontwijken van belastingen, hoge prijzen rekenen en lobbyen door farmaceutische bedrijven draagt bij aan de groeiende ongelijkheid tussen rijk en arm, tussen mannen en vrouwen en tussen rijke en arme landen.

INHOUD

WAAR GAAT DIT RAPPORT OVER?	4
WAAR GAAN DE WINSTEN NAARTOE?	6
HOGЕ PRIJZEN, LAGE BELASTINGEN	12
GROTE FARMACEUT, GROTE BELASTINGONTWIJKER	16
NEDERLAND ALS BELASTINGPARADIJS	18
ROL VAN REGERINGEN EN BEDRIJVEN IN DE TOEGANG TOT GENEESMIDDELEN	20
AANBEVELINGEN	24
ANNEX: TAX RESEARCH METHODOLOGY	28

WAAR GAAT DIT RAPPORT OVER?

Foto: xxxxxxxx

Tobeka Daki, een alleenstaande moeder en gezondheidsactiviste uit Mdantsane, een Township in Zuid-Afrika, kreeg in 2013 de diagnose borstkanker. Naast een borstamputatie en chemotherapie, had ze een geneesmiddel nodig, trastuzumab, om haar overlevingskans te vergroten. In Zuid-Afrika kost een trastuzumabkuur van 12 maanden ongeveer \$38.000, ongeveer vijfmaal het gemiddelde gezinsinkomen. Haar overlevingskans werd haar ontnomen omdat zijzelf, noch het nationale gezondheidsstelsel, dit kon betalen. Tobeka had uitzaaiingen naar haar ruggengraat en binnen drie jaar na de diagnose overleed ze.

Een van de meest schrijnende aspecten van extreme ongelijkheid vindt men tegenwoordig op het gebied van gezondheid. Een jonge vrouw zal, wanneer zij arm geboren is, niet alleen minder kans maken op goed onderwijs en werk, maar loopt ook een grote kans één van de miljoenen mensen te worden voor wie kwalitatief goede gezondheidszorg en geneesmiddelen een onbetaalbare luxe is.

Eerlijke belastingssystemen zijn van vitaal belang om regeringen in staat te stellen collectieve voorzieningen te verschaffen om de armoede terug te dringen en ellende en dood te voorkomen. Belastingontwijking tast deze mogelijkheid aan. Nieuw onderzoek van Oxfam duidt erop dat vier grote farmaceutische bedrijven—Abbott, Johnson & Johnson, Merck, en Pfizer—hun winsten systematisch in belastingparadijzen onderbrengen.¹ Terwijl de vier farmareuzen tussen 2013 en 2015 een winstmarge van zo'n 5% lijken te hebben in ontwikkelingslanden en zo'n 7% in het merendeel van de ontwikkelde economieën, is de winstmarge met 31% opvallend veel hoger in belastingparadijzen zoals Nederland, Ierland en Singapore. Dit wijst erop dat deze bedrijven hun winsten van rijke en arme landen overhevelen, waar zij gemiddelde belastingtarieven moeten betalen, naar belastingparadijzen waar zij weinig of geen belasting betalen.

1. In 2013, Abbott spun off its proprietary R&D-based pharmaceutical business into a separate corporation named Abbvie, while Abbott focused on medical devices, diagnostics, nutrition, and branded generic pharmaceuticals. See PR Newswire, "Abbott Completes Separation of Research-Based Pharmaceuticals Business," Jan. 2, 2013, <https://www.prnewswire.com/news-releases/abbott-completes-separation-of-research-based-pharmaceuticals-business-185406542.html>. Abbott does not sell pharmaceuticals in the US, although Abbott does continue to sell pharmaceutical products as a major part of its global business. While Abbott, like Johnson & Johnson, provides a variety of healthcare services and products, this report refers to Abbott as a pharmaceutical or drug company.

Oxfam berekende, gebruikmakend van beperkt beschikbare openbare gegevens dat de disproportionele gerapporteerde winstmarges in belastingparadijzen door Merck, Pfizer, Johnson & Johnson en Abbott weerspiegeld worden in een jaarlijks geschat verlies aan belastinginkomsten van \$3,8 miljard in 14 landen. Door het gebrek aan data is voor deze berekening als uitgangspunt genomen dat winstmarges over de hele wereld uniform zijn (wat ze niet zijn). Dit document doet een krachtige oproep voor meer transparantie door bedrijven over waar zij winst maken en waar zij hun belasting betalen.

Een tekort aan belastinginkomsten vanuit de winstbelasting wordt door veel overheden gecompenseerd door de belasting op consumptie (btw) of arbeid te verhogen, of door te bezuinigen op publieke voorzieningen. Vooral vrouwen in ontwikkelingslanden betalen de prijs van deze bezuinigingen. Arme gezinnen vermijden gebruik te maken van te dure medische zorg of worden verder de armoede in gedreven door schulden als gevolg van het toch gebruik maken van medische zorg. Als gezondheidszorgstelsels afbrokkelen, schieten vooral vrouwen en meisjes te hulp door onbetaalde zorg te verlenen aan hun dierbaren—waarbij ze hun eigen gezondheid en uitzicht op onderwijs en werk in gevaar brengen.

's-Werelds grootste farmaceutische bedrijven dragen bij aan dit probleem door belasting te ontwijken en door hun macht en invloed te gebruiken om prijzen van medicijnen hoog te houden. Dit gedrag heeft een wereldwijd effect. Wij zijn allemaal klanten van Johnson & Johnson, Pfizer, Merck en Abbott. Van geneesmiddelen tot consumentenproducten zoals Tylenol (pijnstillers) en baby shampoo, hebben zij ons nodig om hun producten te kopen. Dit betekent ook dat, als wij ons laten horen, zij zullen moeten luisteren. We moeten concrete veranderingen eisen over de manier waarop deze bedrijven zakendoen.

Dit paper beoogt de enorme onrechtvaardigheid te benadrukken die in de farmaceutische sector plaatsvindt, waar de jacht op steeds groter wordende winsten resulteert in het weigeren van essentiële geneesmiddelen aan individuen of in het opleggen van torenhoge prijzen aan regeringen van ontwikkelingslanden.

Dit paper spoort regeringen wereldwijd, inclusief de Nederlandse regering, aan oplossingen te zoeken voor:

1. Het feit dat het grootste deel van de enorme winsten van farmaceutische bedrijven bestemd zijn voor de inkomens van CEO's, dividenden en terugkoop van aandelen, in plaats van te investeren in onderzoek en ontwikkeling en toegang tot geneesmiddelen in ontwikkelingslanden, een verschijnsel dat in toenemende mate ook voor Nederlandse en Europese patiënten een probleem wordt;
2. Agressief lobbyen richting overheden door farmaceutische bedrijven; en
3. Gebruik op grote schaal van systemen en methodes om het betalen van belastingen te vermijden, vaak mogelijk gemaakt door overheidsbeleid van Europese regeringen – waaronder die van Nederland.

Deze stappen dienen opgenomen te worden in de pogingen van onze regeringen om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen te halen die in 2015 zijn afgesproken. Tot deze doelstellingen, die in 2030 bereikt moeten zijn, behoren het zorgen voor een gezond leven en het bevorderen van het welzijn voor iedereen en voor alle leeftijden en het verminderen van ongelijkheden binnen en tussen landen onderling.

Dit is de Nederlandse versie van een rapport dat gepubliceerd is door Oxfam International. In dit paper vatten we enkele van de voornaamste bevindingen samen die relevant zijn binnen de Nederlandse en Europese context, met specifieke aanbevelingen richting de Nederlandse overheid.

WAAR GAAN DE WINSTEN NAARTOE?

Foto: xxxxx

Farmaceutische bedrijven staan erom bekend dat zij hoge winsten maken, waarbij de sector deze winsten verdedigt door te zeggen dat deze gebruikt worden om te investeren in het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe geneesmiddelen om wereldwijd ziektes aan te kunnen pakken.

Tussen 2006 en 2015, hadden de 25 grootste farmaceutische bedrijven ter wereld jaarlijks gemiddelde winstmarges tussen 15% en 20%, duidelijk hoger dan de 4% tot 9% van bedrijven in andere economische sectoren.² Terwijl deze hoge winstmarge volgens de bedrijven belangrijk is voor het financieren van onderzoek en ontwikkeling, blijkt dit niet uit de cijfers.

Dit rapport laat duidelijk zien dat farmaceutische bedrijven meer uitgeven aan gigantische uitbetalingen

aan aandeelhouders en bestuurders en leidinggevendend dan aan onderzoek en ontwikkeling.

Beloning van bestuurders

Bestuurders van farmaceutische bedrijven behoren tot de bestbetaalde bestuurders op de wereldmarkt, die jaarlijks miljoenen opstrijken, waarvan een groot deel dankzij op aandelen gebaseerde vergoedingen.

- De gemiddelde beloning van CEO's van farmaceutische bedrijven bedroeg in 2015 \$18,5 miljoen, 71% boven de gemiddelde beloning van bestuurders in alle bedrijfstakken.³
- In 2017 verdiende de CEO van Johnson & Johnson \$22,8 miljoen, van Merck \$17,1 miljoen en van Abbott \$15,6 miljoen. Terwijl Pfizer de prijs van tientallen

² US Government Accountability Office, GAO-18-40, Drug Industry: Profits, Research and Development Spending, and Merger and Acquisition Deals 16 (2017).

³ Data from S&P Global Market Intelligence and Equilar. See <https://www.usatoday.com/story/money/markets/2016/08/26/drug-money-pharmaceuticals-paid-71-more/89369152/>

geneesmiddelen in 2017 verhoogde, steeg de beloning van hun CEO met 61%, waarbij zijn totale beloning meer dan \$26 miljoen bedroeg.⁴

Uit een onderzoek van de Universiteit van Massachusetts, opgezet door de econoom William Lazonick en zijn collega's, blijkt dat tussen 2006 en 2015, achttien belangrijke farmaceutische bedrijven bijna de helft van hun totale winst (\$522 miljard) als dividend aan hun aandeelhouders uitgekeerd hadden, terwijl de andere helft gebruikt werd voor het terugkopen van aandelen om zo de prijzen van aandelen op te drijven.⁵In die periode, was de investering in onderzoek en ontwikkeling door diezelfde bedrijven lager (totaal \$465 miljard).

De gegevens tonen aan dat Abbott, Johnson & Johnson, Merck en Pfizer gezamenlijk een totaalbedrag van \$341,4 miljard uitgegeven hebben aan het terugkopen van aandelen en dividenduitkeringen, wat neerkomt op 19% van hun totale inkomsten van \$1,8 triljoen. Daarentegen werd \$259,4 miljard uitgegeven aan onderzoek en ontwikkeling, wat neerkomt op 14% van de totale inkomsten.⁶

Bron: Bewerkt door William Lazonick et al, "Pharma's Financialized Business Model" Institute for New Economic Thinking, Werkdocument Nr. 60 (13 juli 2017).⁷

UITGAVEN VAN DE FARMACEUTISCHE INDUSTRIE AAN TERUGKOOP VAN AANDELEN, DIVIDENDEN IN CONTANTEN EN AAN ONDERZOEK EN ONTWIKKELING 2006-2015 (IN \$ MILJARDEN)

BEDRIJF	INKOMSTEN	TERUGKOOP AANDELEN	CONTANT DIVIDEND	TERUGKOOP+ DIVIDEND	ONDERZOEK EN ONTWIKKELING	TERUGKOOP EN ONTWIKKELING IN % VAN DE WINST	ONDERZOEK EN ONTWIKKELING IN % VAN DE WINST
Abbott	285,1	13,1	20,8	33,9	26,6	12%	9%
Johnson & Johnson	649,4	42,4	61,1	103,5	80,9	16%	12%
Merck	365,2	29,7	43,1	72,8	69,3	20%	19%
Pfizer	538,8	63,2	68,0	131	82,6	24%	15%
TOTALS	1.838,5	148,4	193	341,4	259,4	19%	14%

4 Arstecnica pegs Reid's compensation at \$27.9 million; Equilar200 at \$26.2 million. See arstecnica, "Pfizer CEO gets 61% pay raise—to \$27.9 million—as drug prices continue to climb" (March 16, 2018) <https://arstecnica.com/science/2018/03/amid-drug-price-increases-pfizer-ceo-gets-61-pay-raise-to-27-9-million/>; Equilar 200 reported in "The Highest Paid CEOs in 2017" (May 25, 2018) <https://www.nytimes.com/interactive/2018/05/25/business/ceo-pay-2017.html>

5 William Lazonick et al, "Pharma's Financialized Business Model" Institute for New Economic Thinking, Working Paper No. 60 (July 13, 2017)

6 Lazonick records buybacks and dividends as a percentage of net income (profit after capital spending) and research and development as a percentage of sales (revenue). For ease of comparison, in the table and surrounding paragraphs we have calculated both as a percentage of revenue.

7 Ibid.

De uitgaven aan onderzoek en ontwikkeling zijn ook laag vergeleken met de sales en marketing van grote farmaceutische bedrijven. In 2013 heeft Johnson & Johnson \$17,5 miljard uitgegeven aan sales en marketing, tegenover \$8,2 miljard aan onderzoek en ontwikkeling, terwijl Pfizer respectievelijk \$11,4 miljard en \$6,6 miljard uitgegeven heeft. Merck heeft 20 procent meer uitgegeven aan sales en marketing dan aan onderzoek en ontwikkeling (\$9,5 miljard vs. \$7,5 miljard).⁸

UITGAVEN AAN SALES & MARKETING VS. ONDERZOEK & ONTWIKKELING (2013)		
BEDRIJF	ISALES & MARKETING (IN MILJARDEN)	ONDERZOEK & ONTWIKKELING (IN MILJARDEN)
Abbott	-	-
Johnson & Johnson	\$17,5	\$8,2
Merck	\$9,5	\$7,5
Pfizer	\$11,4	\$6,6
TOTALS	\$38,4	\$22,3

Bron: Ana Swanson, "Grote farmaceutische bedrijven geven meer uit aan marketing dan aan onderzoek" (Washington Post, 11 feb. 2015) https://www.washingtonpost.com/news/wnk/wp/2015/02/11/big-pharmaceutical-companies-are-spending-far-more-on-marketing-than-research/?utm_term=.afdedd6e77

Het huidige systeem voor biomedisch onderzoek en ontwikkeling, hoeksteen van het business model van deze bedrijven, is gebaseerd op monopoliebescherming, gewaarborgd door regels van intellectueel eigendom (IP). Farmaceutische bedrijven investeren vooral in die pro-

ducten die de hoogste winst zullen opleveren. Het op IP gebaseerd systeem van onderzoek en ontwikkeling is er niet in geslaagd om de productie te verzekeren van veel geneesmiddelen die nodig zijn voor de volksgezondheid. Bijvoorbeeld, er is geen nieuwe soort antibiotica ontwikkeld sinds 1987, ondanks het groeiende probleem van antimicrobiële resistentie.⁹

Een interessante bevinding van econoom William Lazonick en zijn collega's is dat de meeste onderzoeks- en ontwikkelingsuitgaven niet gebruikt werden voor onderzoek naar nieuwe geneesmiddelen, maar voor de ontwikkeling van producten na onderzoek gefinancierd met publieke middelen Pfizer heeft volgens hun analyse bijvoorbeeld sinds 2001 slechts vier zelf ontwikkelde producten op de markt gebracht, het laatste in 2005.¹⁰

De slechte prestaties van Pfizer met betrekking tot het zelf ontwikkelen van producten geeft een brede trend weer van met publieke middelen gefinancierd onderzoek en ontwikkeling, met de laatste jaren relatief weinig medische doorbraken door farmaceutische bedrijven.

Het uit overheidsmiddelen gefinancierde onderzoek en ontwikkeling heeft veel betere resultaten opgeleverd, met het National Institute of Health van de VS (een door de belastingbetaler gefinancierd instituut) als de grootste investeerder in gezondheidsonderzoek door middel van donaties aan universiteiten en andere instellingen.

Een recent onderzoek toont aan dat, van de 210 goedgekeurde geneesmiddelen in de VS tussen

⁸ All figures in this paragraph are from Ana Swanson, "Big pharmaceutical companies are spending far more on marketing than research" (Washington Post, Feb. 11, 2015) https://www.washingtonpost.com/news/wnk/wp/2015/02/11/big-pharmaceutical-companies-are-spending-far-more-on-marketing-than-research/?utm_term=.afdedd6e77.

⁹ Sarah Knapton, "First New Antibiotic in 30 Years Discovered in Major Breakthrough," Telegraph, January 7, 2016, <https://www.telegraph.co.uk/science/2016/03/14/first-new-antibiotic-in-30-years-discovered-in-major-breakthrough/>.

¹⁰ William Lazonick et al, "Pharma's Financialized Business Model" Institute for New Economic Thinking, Working Paper No. 60 (July 13, 2017)

2010 en 2016, deze allemaal te danken zijn aan met overheidsmiddelen gefinancierd onderzoek (direct of indirect).¹¹

Niet alleen de VS, maar ook Europese overheden investeren belastinginkomsten flink in onderzoek naar geneesmiddelen, om vervolgens vaak in de financiële problemen te komen wanneer zij diezelfde geneesmiddelen willen aanschaffen na hun verdere ontwikkeling en productie door de farmaceutische sector.¹²

Lobby door farmaceuten

De farmaceutische sector is traditioneel een grote speler in de politieke arena. In de VS is de farmaceutische en gezondheidsproductenindustrie historisch gezien de grootste opdrachtgever van lobbywerk.¹³

Jaarlijks geven van alle bedrijfstakken de farmaceutische bedrijven het meest uit aan het beïnvloeden van de Amerikaanse overheid, op jaarbasis meer dan \$200 miljoen.¹⁴ De nauwe banden tussen de farmaceutische industrie en de regering is ook zichtbaar in het aantal professionals dat als een boemerang te werk gaan tussen farmaceutische bedrijven en overheidsinstellingen. Bijna 340 voormalige Congresmedewerkers werken nu voor farmaceutische bedrijven of voor hun lobbykantoren.¹⁵

Maar de pogingen om het overheidsbeleid te beïnvloeden beperken zich niet alleen tot uitgebreid lobbywerk en de zogenaamde draaideur. Farmaceutische bedrijven behoren daarnaast tot de grootste politieke sponsors van politieke campagnes.¹⁶

De grote uitgaven van farmaceutische bedrijven aan het beïnvloeden van overheden is verklaarbaar door het feit dat overheden topafnemers zijn van hun producten. Omdat overheden ook regelingen treffen en wetgeving creëren voor de farmaceutische sector, kunnen lobbywerk en campagnesponsoring een garantie zijn voor gunstige regels en kan strenge wetgeving worden voorkomen.

Farmaceutische bedrijven die profiteren van de nauwe en twijfelachtige relatie met de regering van de VS, ontwikkelen strategieën om de VS ertoe te bewegen om andere landen onder druk te zetten hun bedrijven gunstig te behandelen. Het dreigement van sancties door de VS legt een grote druk op ministers van financiën en handel om pogingen van gezondheidsambtenaren om geneesmiddelen betaalbaar te maken te staken. Columbia is een land dat te maken heeft met dit effect. De VS heeft onlangs gedreigd om de hulp aan het vredesproces in Columbia in te trekken en de toegang tot de OESO te blokkeren, tenzij het land haar voorzichtige stappen staakt om prijscontroles op te leggen en om algemene concurrentie toe te staan om geneesmiddelen betaalbaar te maken.

Pogingen van farmaceutische bedrijven om overheidsinstellingen te beïnvloeden zijn ook in Europa heel gewoon. Een in 2015 uitgebracht rapport door

11 Cleary et al, "Contribution of NIH funding to new drug approvals 2010–2016" <http://www.pnas.org/content/early/2018/02/06/1715368115>. NIH funding during the period totalled more than \$100 billion.

12 See, The Royal Society, "UK research and the European Union: The role of the EU in funding UK research" <https://royalsociety.org/~media/policy/projects/eu-uk-funding/uk-membership-of-eu.pdf>, and Technopolis, "The role of EU funding in UK research and innovation" (May 10, 2017) <https://www.raeng.org.uk/publications/reports/eu-funding-in-uk-research-and-innovation>

13 Value for money: the role lobbying plays in US industries <https://www.ibisworld.com/media/2016/11/07/the-role-lobbying-plays-in-us-industries/>

14 Oxfam calculations from data in Center for Responsive Politics, "Industry Profile 2017", <https://www.opensecrets.org/lobby/indusclient.php?id=h04>

15 Big Pharma's Government Revolving Door: Who Do They Really Work For? <http://www.frontlinegenomics.com/news/18746/big-pharma-greets-hundreds-ex-federal-workers-revolving-door/>

16 Pharmaceutical manufacturing political spending <https://www.opensecrets.org/industries/indus.php?ind=H4300>

het Corporate Europe Observatory¹⁷) laat zien dat de 40 grootste farmaceutische bedrijven van Europa ongeveer Euro 40 miljoen besteed hebben aan lobbywerk in Brussel, met fondsgelden waarbij geprivilegieerde toegang tot besluitvormingsprocedures gegarandeerd werd, evenals bijeenkomsten met beleidsmakers en het zitting nemen in adviesgroepen.¹⁸

Omkoop, smeergeld en andere misdaden.

Farmaceutische bedrijven worden regelmatig beschuldigd van het schenden van de Amerikaanse wet. Sinds 2008, zijn er 331 schikkingen met autoriteiten getroffen, met boetes van meer dan \$28 miljard. Farmaceutische bedrijven kiezen ervoor om controversiële zaken buiten de rechtbank om te regelen, om openbaarheid en strenge straffen te voorkomen.

De drie meest voorkomende praktijken zijn: (i) fraude ten nadele van gezondheidsprogramma's van de overheid; (ii) misleidende marketingpraktijken; en (iii) het betalen van smeergeld aan artsen, ziekenhuizen en buitenlandse functionarissen uit diverse landen, met inbegrip van China, Italië, Mexico en Rusland.¹⁹

Numer acht op de lijst van de meest voorkomende praktijken zijn de corrupte belastingdiensten.

In 2011, heeft Johnson & Johnson een regeling getroffen voor een recordboete van \$70 miljoen voor het omkopen

van artsen en ambtenaren in Griekenland – in datzelfde jaar heeft het met het Verenigd Koninkrijk een regeling getroffen na het omkopen van Saddam Hussein.²⁰

In 2018, heeft Pfizer een regeling getroffen van bijna \$24 miljoen als gevolg van het gebruiken van een onafhankelijke liefdadigheidsinstelling om smeergelden te betalen.²¹ Beschuldigingen van het betalen van smeergeld heeft geleid tot een recordaantal regelingen, waaronder Pfizer voor \$4,7 miljard, Johnson & Johnson voor \$2 miljard, Abbott voor \$1,5 miljard en Merck voor \$950 miljoen.^{22 23}

Europese ministers van Volksgezondheid proberen hun krachten te bundelen om betere deals te bewerkstelligen met de farmaceutische bedrijven en de prijs van belangrijke geneesmiddelen te verlagen. Om maatregelen te treffen tegen de prijs van onder meer sommige kankerbehandelingen van meer dan €100.000 per patiënt, is Nederland in 2015 met België gaan samenwerken, waarbij later Luxemburg, Ierland en Oostenrijk zich hebben aangesloten.

Terwijl kleinere farmaceutische bedrijven onderhandelingen gestart zijn met deze groep landen, weigeren andere grotere bedrijven te onderhandelen en beweren

20 See New York Times, "Johnson & Johnson Settles Bribery Complaint for \$70 Million in Fines" (April 8, 2011) <https://www.nytimes.com/2011/04/09/business/09drug.html>

21 Reuters, "Pfizer to pay \$23.85 million to settle U.S. co-payment kickback probe" (May 24, 2018) <https://www.Reuters.Com/article/us-pfizer-settlement/pfizer-to-pay-2385-million-to-settle-us-co-payment-kickback-probe-iduskcnlp2cz>

22 New York Times (September 2, 2009) "Pfizer Pays \$2.3 Billion to Settle Marketing Case" <https://www.nytimes.com/2009/09/03/business/03health.html>

23 Reuters (November 4, 2013) "Johnson & Johnson to pay \$2.2 billion to end U.S. drug probes" <https://www.reuters.com/article/us-jnj-settlement/johnson-johnson-to-pay-2-2-billion-to-end-u-s-drug-probes-idUSBRE9A30MM20131104>; New York Times (May 7, 2012) "Abbott Settles Marketing Lawsuit" <https://www.nytimes.com/2012/05/08/business/abbott-to-pay-1-6-billion-over-illegal-marketing.html>; New York Times (November 22, 2011) "Merck to Pay \$950 Million over Vioxx" <https://www.nytimes.com/2011/11/23/business/merck-agrees-to-pay-950-million-in-vioxx-case.html?mtrref=www.google.com&gwh=1BC21F897E6AB4EB0E7E6ABCA6D2EA34&gwt=pay>

17 een non-profitorganisatie die onderzoek doet en campagnes organiseert om de invloed van lobbywerk op de beleidsbepaling en de besluitvorming van de Europese instellingen openbaar te maken

18 Policy Prescriptions: the firepower of the EU pharmaceutical lobby and implications for public health. Published by the Corporate Europe Observatory, September 2015. https://corporateeurope.org/sites/default/files/20150904_bigpharma_web.pdf

19 All information in this box is drawn from Public Citizen, "Twenty-Seven Years of Pharmaceutical Industry Criminal and Civil Penalties: 1991 Through 2017," <https://www.citizen.org/our-work/health-and-safety/pharmaceutical-industry-penalties>

ze dat prijzen gebaseerd zouden moeten zijn op de specifieke omstandigheden per land.²⁴

Een andere bekende tactiek van grote farmaceutische bedrijven is het wereldwijd investeren in maatschappelijke organisaties die zouden moeten staan voor de rechten van patiënten. Dergelijke organisaties zijn oorspronkelijk bedoeld om de strijd van groepen patiënten te vertegenwoordigen, echter, farmaceutische bedrijven investeren grote sommen geld in genoemde groepen om hun belangen bij de regeringen af te kunnen dwingen. Als een geneesmiddel niet in aanmerking komt voor overheidsaankoop vanwege een buitensporig hoge prijs, zijn het niet de bedrijven die luid en duidelijk via de media klagen, maar eerder de non-profit “patiënten rechten” organisaties—die vaak door de bedrijven gefinancierd worden.

De omstreden financiering van groepen patiënten door farmaceutische bedrijven is ook een probleem in Nederland. In 2017 hebben Kamerleden van GroenLinks, SP en de PvdA een gezamenlijk standpunt ingenomen om sponsoring van patiëntengroepen door farmaceutische bedrijven in Nederland af te keuren en hebben een voorstel gedaan om deze praktijken te verbieden. De gang van zaken rondom recente onderhandelingen over het geneesmiddel Orkambi voor de behandeling van taaislijmziekte, hebben de Kamerleden duidelijk laten zien dat patiënten op een “schaamteloze manier” door farmaceutische bedrijven gebruikt worden om hun producten tegen de hoogst mogelijke prijs te verkopen.²⁵

²⁴ Europe struggles to face down Big Pharma <https://www.politico.eu/article/drug-pricing-big-pharma-even-facing-big-pharma-together-countries-still-struggle-to-haggle/>

²⁵ <https://nos.nl/artikel/2203845-groenlinks-sp-en-pvda-farmaceutische-industrie-aanpakken.html>

HOGE PRIJZEN, LAGE BELASTINGEN

Zoals met de meeste aanjagers van ongelijkheid, berusten de buitensporig hoge geneesmiddelenprijzen en de agressieve manier van belasting ontwijken niet op toeval. Ze zijn het resultaat van opzettelijke en onder druk gemaakte keuzes door bedrijven en politici. We hopen dan ook dat dit rapport de vier bedrijven en anderen aan zal moedigen om hun beleid en praktijken te herzien en de overheid aan te sporen om maatschappelijk verantwoord ondernemen te stimuleren. We geloven dat een dergelijke verandering op de lange termijn in het belang is van de bedrijven. Zoals extreme ongelijkheid giftig is voor de samenleving, is het ondermijnen van openbare instellingen geen recept voor een stabiele, winstgevende industrie.

Farmaceutische bedrijven zijn erg afhankelijk van overheidsuitgaven, inclusief (maar niet uitsluitend): het plaatsen van overheidsopdrachten, uit openbare middelen gefinancierd onderzoek, certificering van genees-

middelen en bescherming van intellectueel eigendom. Zoals eerder genoemd bleek uit een recent onderzoek dat alle 210 geneesmiddelen die tussen 2010 en 2016 in de VS goedgekeurd zijn, geprofiteerd hebben van uit openbare middelen gefinancierd onderzoek, direct of indirect.²⁶ De bron voor deze overheidsinvesteringen is natuurlijk belastinggeld (later meer hierover in een ander hoofdstuk).

Ondanks de afhankelijkheid van overheidsinvesteringen, gebruiken de farmaceutische bedrijven agressieve technieken voor belastingontwijking om hun bijdrage aan de staatskas te verminderen. Gezien de enorme winsten die farmaceutische bedrijven behalen, is het aannemelijk dat er grote bedragen gemoeid zijn met belastingontwijking door deze bedrijven. Multinationale farmaceutische bedrijven behalen een groot deel van hun winst in

²⁶ Cleary et al, "Contribution of NIH funding to new drug approvals 2010–2016" <http://www.pnas.org/content/early/2018/02/06/1715368115>. NIH funding during the period totalled more than \$100 billion.

middeninkomenslanden. In 2015, vond 42 procent van de verkopen van Abbott plaats in “opkomende markten”; voor Johnson & Johnson was dat 26 procent; voor Pfizer 23 procent en voor Merck was dat 17 procent in Azië (m.u.v. Japan) en Latijns-Amerika.²⁷

Verschillende rapporten en onderzoeken hebben uitgewezen dat farmaceutische bedrijven erop gespitst zijn om hun belastingaanslag zo laag mogelijk te houden, zelfs als dit gedaan moet worden door het toepassen van kunstmatige constructies (in het buitenland) in belastingparadijzen.

Farmaceutische bedrijven behoren in de VS tot de bedrijven met het meeste geld opgepot in het buitenland. In 2016, hadden de vier grootste farmaceutische bedrijven van de VS \$352 miljard op buitenlandse rekeningen staan, 29 waarbij Pfizer \$199 miljard in het buitenland had staan - het op één na het grootste bedrag is van alle bedrijven in de VS.³⁰

Onlangs heeft de Financial Times het gat berekend tussen wat multinationals bekend maakten als hun effectief belastingtarief en het daadwerkelijke tarief over de laatste drie jaar.³¹ Johnson & Johnson en Pfizer waren koplopers: terwijl Johnson & Johnson een tarief van 18% meldde en feitelijk 14% betaalde, rapporteerde Pfizer 20% en betaalde feitelijk 13%. In sommige gevallen zijn door de media specifiekere voorbeelden van belastingontwijking gemeld. In 2017, berichtte Aus-

tralische media dat Pfizer gebruik had gemaakt van een belastingontwikingsconstructie via een Nederlandse dochteronderneming om een verlies van \$936 miljoen te creëren in Australië. Pfizer weigerde op deze informatie te reageren toen er door de pers naar gevraagd werd.³²

Overheden zeggen vaak belastingkortingen te verstrekken omdat dit investeringen en werkgelegenheid aan zou trekken. Bewijs hiervoor is er weinig tot niet. Farmaceutische bedrijven zien vaak geen reden om de prijzen te verlagen in ruil voor een lagere belastingaanslag.

Peru is een treffend voorbeeld. Onder druk van de farmaceutische industrie besloot het Peruaanse congres in 2001 en 2005 heffingen en belastingen te verlagen op geïmporteerde (ingrediënten voor) anti-kanker en diabetes medicijnen. De hoop was dat hiermee de prijzen van deze medicijnen verlaagd konden worden. Dit doel werd echter niet bereikt. Slechts drie van de 10 kankermedicijnen en vier van de 18 diabetes medicijnen werden goedkoper. De meeste medicijnen, waaronder Pfizer's medicijn Sutent tegen kanker en Abbott's medicijn Actos tegen diabetes, werden meer dan 20% duurder na deze maatregelen. De prijs van Merck's medicijn tegen diabetes (Januvia) ging eerst 20% omlaag, om vervolgens naar meer dan twee keer het originele tarief te stijgen. Patiënten moesten dus meer betalen en de Peruaanse overheid verloor inkomsten.³³ In

27 Data from each company's 10-K filings with the Securities and Exchange Commission (SEC). For Merck, the numbers for the Middle East and Africa are not reported separately from those of Europe.

28 <https://uspiggedfund.org/sites/pirg/files/reports/USP%20Shell-Games%20Oct17%201.2.pdf>

29 Americans for Tax Fairness, “The Pharma Big 10: Price Gougers, Tax Dodgers” (2017) p. 22.

30 Ibid.

31 Financial Times, “Multinationals pay lower taxes than a decade ago” (March 11, 2018).

32 <http://theconversation.com/bottom-of-the-canal-pfizers-billion-dollar-tax-ploy-81997>
<https://www.smh.com.au/politics/federal/tax-avoidance-inquiry-calls-on-nine-big-pharma-bosses-to-explain-tax-contribution-20150619-ghrzw6.html>

33 Merck's anti-cancer drug Eribix, however, only rose in tandem with the rising imported cost, and the price of Johnson & Johnson's anti-cancer drug Velcade held steady. All statistics on Peru are drawn from Edson Meza Cornejo, Impacto de la exoneración arancelaria y tributaria en los precios de los medicamentos (Red Peruana por una Globalización con Equidad [Peruvian Network for Equitable Globalization] and the Centro Peruano de Estudios Sociales), http://www.redge.org.pe/sites/default/files/estudio_impacto_exoneraciones_web.pdf.

de VS hebben belastingverlagingen bepaald niet geleid tot (bijv.) het creëren van banen.

In 2004, heeft President George W. Bush een tijdelijke belastingverlaging afgekondigd (van 35% naar 5,25%) als prikkel voor bedrijven om hun geld dat in het buitenland stond naar de VS te brengen. Dit programma dat bekend stond als een tijdelijke belastingvrijstelling, had als doel dat geld te besteden aan het creëren van banen in de VS door multinationals. Farmaceutische bedrijven maakten gebruik van deze ruimhartigheid, waarbij Pfizer het meest van alle bedrijven naar het thuisland terugbracht: \$37 miljard en Merck \$16 miljard.³⁴

In plaats van dit geld te investeren in nieuwe banen, gaven de multinationals er helaas de voorkeur aan om de beloningen van bestuurders te verhogen en royale dividenden aan aandeelhouders uit te keren. De daadwerkelijke cijfers tonen aan dat Pfizer tussen 2005 en 2006 10.000 banen geschrapt heeft, terwijl Merck in dezelfde periode het aantal banen met 7.000 teruggebracht heeft.³⁵

Tussen 2003 en 2012, gaven de grootste bedrijven van de VS meer dan 90 procent van hun winsten uit aan het terugkopen van aandelen en aan dividenduitkeringen aan aandeelhouders.³⁶

Als reactie op de recente belastingverlagingen van 2017, toonde een analyse van het kantoor van senator Cory Booker aan dat geen enkel farmaceutisch bedrijf van plan is de prijzen van geneesmiddelenprijzen

op recept te verlagen, en in plaats daarvan hebben ze aangekondigd om totaal \$45 miljard in nieuwe programma's te stoppen voor het terugkopen van aandelen.³⁷

34 Congressional Research Service (CRS), "Tax Cuts on Repatriation Earnings as Economic Stimulus: An Economic Analysis" (Dec. 20, 2011). <https://fas.org/sgp/crs/misc/R40178.pdf>, cited in Americans for Tax Fairness, op. cit.

35 Ibid.

36 Ibid, p. 8. See also William Lazonick, Harvard Business Review, "Profits Without Prosperity" (Sept. 2014). <https://hbr.org/2014/09/profits-without-prosperity>.

37 "With New Tax Savings, Drug Companies Start by Rewarding Shareholders, Not Patients Struggling with Skyrocketing Prices", Office of Senator Cory A. Booker (April 9, 2018). https://www.booker.senate.gov/?p=press_release&id=767

Foto: xxxxxxxx

GROTE FARMACEUT, GROTE BELASTING- ONTWIKKER

Voor dit rapport heeft Oxfam publiek beschikbare informatie ingewonnen over internationale dochterondernemingen van de vier grootste farmaceutische bedrijven in de VS – het al eerder genoemde Abbott, Johnson & Johnson, Merck en Pfizer (zie bijlage Onderzoeksmethode)³⁸.

Echter, door het ontbreken van publieke informatie, is het in beeld brengen van waar de bedrijven hun winsten maken en waar ze belasting betalen een vrijwel onmogelijke opdracht. Van de 1.381 geïdentificeerde dochterondernemingen werden van slechts 358 openbare gegevens gevonden: 56 dochterondernemingen uit zeven ontwikkelingslanden en 218 dochterondernemingen uit acht geavanceerde economieën. Derhalve moet er op gewezen worden dat de bevindingen van dit onderzoek slechts betrekking hebben op dit beperkte overzicht van de door deze bedrijven uitgevoerde activiteiten.

³⁸ See annex for research methodology

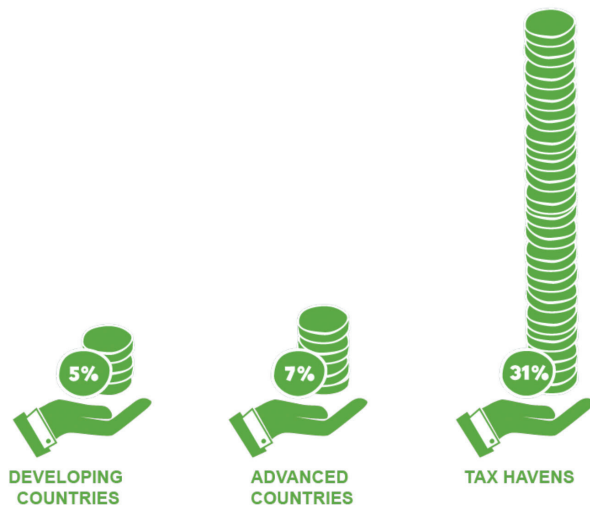
Uit de beperkte beschikbare gegevens lijkt wel een consistente modus operandi duidelijk naar voren te komen: het rapporteren van lage winstmarges in ontwikkelingslanden en geavanceerde economieën, terwijl hoge winstmarges worden aangetroffen in landen die bekend staan als belastingparadijs. Met andere woorden, de gegevens laten een omgekeerde relatie zien tussen winstmarges en belastingtarieven: lage winsten in landen met standaard belastingtarieven en hoge winsten in belastingparadijzen.

Wegens gebrek aan beschikbare gegevens concentreerde het onderzoek zich op 19 landen, waarvan er 4 eerder door Oxfam als belastingparadijzen werden aangemerkt.³⁹

³⁹ E. Berkhout (2016). Tax Battles: The dangerous global race to the bottom on corporate tax. Oxfam. <http://oxf.am/ZuCG> Although the UK is not listed as a tax haven it does wield official and informal influence over its crown dependencies and overseas territories, including a number of jurisdictions playing significant roles as corporate tax havens. In addition, the UK offers a much criticized Patent Box that can benefit companies, including big pharma, with lower tax rates. <https://www.ippr.org/files/2018-03/cej-income-tax-march18.pdf>

De geanalyseerde gegevens laten zien dat, terwijl jaarlijkse winstpercentages van de bedrijven wereldwijd varieerden tussen 10% en 30% van 2013 tot 2015, deze gemiddeld 7% en 5% waren in respectievelijk geavanceerde economieën en ontwikkelingslanden, en in de vier landen die als belastingparadijzen aangemerkt zijn, gemiddeld een percentage bereikte van 31%.⁴⁰

Comparison of drug company profit margins

Bron: Oxfam analysis of national-level financial filings from four drug companies from 2013 to 2015. Zie voor meer informatie de "Tax Research Methodology" annex.

Een mogelijke verklaring is dat in armere landen, waar de koopkracht laag is, geneesmiddelen met korting verkocht worden, waardoor de winsten lager zijn. In het geval van India en Thailand, hebben beide regeringen onlangs belangrijke maatregelen genomen om de prijzen van geneesmiddelen te beteugelen.

In India bijvoorbeeld, zijn de prijzen van 850 belangrijke geneesmiddelen direct door de overheid vastgesteld⁴¹.

Maar prijsbeleid kan waarschijnlijk niet volledig de omgekeerde relatie laten zien tussen winstmarges en belastingtarieven. Een dergelijke omgekeerde relatie tussen winstmarges en belastingtarieven wordt ook geconstateerd in geavanceerde economieën vergeleken met belastingparadijzen.

Op basis van de beperkt beschikbare openbare gegevens en de aanname dat winstmarges over de hele wereld gelijk zijn (wat ze niet zijn), heeft Oxfam berekend dat de disproportionele winstmarges in belastingparadijzen, opgegeven door Merck, Pfizer, Johnson & Johnson, en Abbott weerspiegeld kunnen worden in naar schatting \$3,8 miljard aan misgelopen belastinginkomsten per jaar in 14 landen.

De cijfers over hogere behaalde winstmarges in belastingparadijzen is echter geen bewijs voor belastingontwijking. Er kunnen goede redenen zijn waarom bedrijven in sommige landen lagere of hogere winsten rapporteren dan in andere landen – maar de informatie om dit te beoordelen is niet openbaar. Dit zou opgelost kunnen worden door bedrijven te verplichten, per land en wereldwijd, informatie over omzet, winst, activiteiten en belastingafdracht openbaar te maken.

In dit rapport worden voorstellen gedaan voor meer transparantie door bedrijven over deze zaken. Het doet ook een beroep op regeringen wereldwijd om een eind te maken aan de concurrentie tussen landen aangaande belasting op bedrijfswinsten door op internationaal niveau veel meer samen te werken voor een eerlijker belastingstelsel.

⁴⁰ Global profit rates from annual 10-K filings with the US Securities and Exchange Commission. The figures in this and the following paragraphs are Oxfam calculations based on profits of all subsidiaries per jurisdiction divided by total turnover.

⁴¹ <https://timesofindia.indiatimes.com/india/nppas-drug-price-fixing-powder-to-be-curbed/articleshow/64486527.cms>

NEDERLAND ALS BELASTINGPARADIJS

Nederland behoort ook tot de vier landen die in het onderzoek voor dit rapport aangemerkt worden als belastingparadijzen. Ondanks de aankondiging tot geleidelijke afbouw van sommige constructies om belasting te vermijden (zie hieronder), worden er helaas door de Nederlandse regering andere vormen van schadelijk beleid gehandhaafd. Dit zijn: het toestaan van bepaalde structuren waarmee winst in zowel Nederland als buitenland onbelast blijft; het verstrekken van 'rulings' aan (belastingafspraken met) bedrijven zonder deze te publiceren; de zwakke wetgeving tegen het verschuiven van winsten naar belastingparadijzen (zogenaamde CFC-wetgeving); de plannen om de dividendbelasting af te schaffen (wat Nederland aantrekkelijker zal maken als belastingparadijs voor bedrijven) en de Nederlandse Innovatie box.

De Nederlandse Innovatie box die in 2016 de belastingbetalers meer dan €1,2 miljard kostte (7,6% van de totale inkomsten uit de Nederlandse vennootschapsbelasting) en bijna €1,7 miljard in 2017, belooft bedrijven met een

gereduceerd effectief belastingtarief van 7% op winsten uit innovatieve activiteiten.^{42 43}

In de context van farmaceutische bedrijven, spelen octrooien en andere immateriële activa (met inbegrip van handelsmerken, merken en auteursrechten) een belangrijke rol. Omdat de chemische formule en het productieproces van een geneesmiddel gepatenteerd kunnen worden, structureren farmaceutische bedrijven hun internationale organisatie, gebaseerd op de manier waarop deze activa het best kunnen worden beheerd.

Omdat immateriële activa grote sommen geld aantrekken, kiezen multinationals er normaal gesproken voor om deze in landen met lage belastingen onder te brengen, zodat ze daardoor verzekerd zijn van een lage effectieve belasting over een groot deel van hun bedrijfswinst. Veel landen

⁴² http://www.rijksbegroting.nl/2018/kamerstukken,2017/9/20/kst237146_6.html.

⁴³ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/patent-boxes-design-patents-location-and-local-rd>

proberen door middel van patentboxen de concurrentieslag om innovatieve activiteiten en werkgelegenheid te winnen van andere landen. Ierland heeft onlangs een Knowledge Development Box ingevoerd, met een effectief belastingtarief van 6,25%. De Patent Box van het Verenigd Koninkrijk heeft de schatkist in 2016 £3,5 miljard gekost.

Echter, patentboxen worden bekritiseerd omdat er duidelijke aanwijzingen zijn dat dergelijke belastingvoordelen weinig invloed hebben op het doen van innovaties die anders niet gedaan zouden zijn.”⁴⁴

Ondanks de schrikbarende jaarlijkse verliezen aan inkomsten en negatieve evaluaties over de effectiviteit van patentboxen in het algemeen (waaronder de Nederlandse Innovatie box), weigert de Nederlandse regering haar beleid te wijzigen, voornamelijk omdat de regering het als een instrument ziet in haar belastingcompetitiestrijd met andere landen. Dit voortdurend geloof in de noodzaak om mee te doen aan de belastingcompetitie met andere landen, heeft Nederland veranderd in één van de grootste belastingparadijzen ter wereld.⁴⁵

Terwijl Nederland haar reputatie voortzet als belastingparadijs, moet erkend worden dat een aantal constructies die door de Amerikaanse multinationals gebruikt worden, op dit moment geleidelijk wordt afgebouwd – met als berucht voorbeeld de Double Irish with a Dutch Sandwich.⁴⁶ Deze constructie zal in 2020 afgeschaft worden als gevolg van wettelijke maatregelen die in 2015 door de Ierse regering goedgekeurd zijn. Nederland presenteert naar verwachting binnenkort onder meer plannen om een bronbelasting in te voeren op de betaling van rente en

royalty's aan landen die als belastingparadijzen aangemerkt worden, waardoor belastingontwijking verder tegengegaan kan worden. De effectiviteit van deze en andere maatregelen hangt sterk af van de concrete uitwerking van de plannen (zie aanbevelingen).

De Nederlandse regering zal uiterlijk in 2020 ook maatregelen nemen tegen hybride mismatches⁴⁷, die vaak worden toegepast in constructies voor belastingontwijking. Hybride mismatches betreffen entiteiten of instrumenten die op een verschillende manier in afzonderlijke landen toegepast worden, en gebruikt worden door bedrijven die willen profiteren van deze tegengestelde behandelingen voor het verlagen van belastingen. Hybride mismatches worden veel door Amerikaanse bedrijven gebruikt om de belastingheffing op royalty's van intellectueel eigendom te voorkomen. Multinationals uit de VS gebruiken vaak de zogenaamde “CV-BV” constructie voor hun Nederlandse dochterondernemingen, omdat hiermee winsten uit Nederland weggesluisd kunnen worden zonder hierover belasting te betalen.⁴⁸

Onlangs hebben veel landen afgesproken om het gebruik van patentboxen te beperken, door belastingkorting slechts toe te staan wanneer onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten in eigen land plaatsvinden – een voorstel van de OESO bekend onder de naam nexus approach. Maar volgens critici legitimeert deze benadering simpelweg de patentboxen en verschaft het een wettelijk mechanisme voor het verschuiven van winst, met schadelijke gevolgen voor landen wereldwijd, waaronder ontwikkelingslanden.⁴⁹

⁴⁴ (Jacobs et al. 2017).
<https://www.ippr.org/files/2018-03/cej-income-tax-march18.pdf>

⁴⁵ Reference Tax Battles

⁴⁶ een belastingontwijkingstechniek die wordt toegepast door bepaalde grote bedrijven, waarbij een combinatie van Ierse en Nederlandse dochterondernemingen wordt gebruikt om de winst naar rechtsgebieden met lage of geen belastingen te verplaatsen

⁴⁷ het betreft een situatie waarin dezelfde betaling in twee verschillende lidstaten in aftrek wordt gebracht of waarin een betaling die in één lidstaat in aftrek wordt gebracht, in de andere betrokken lidstaat niet op overeenkomstige wijze in de heffing wordt betrokken voor belastingdoeleinden

⁴⁸ <https://www.bna.com/eu-laws-targeting-n73014450362/>

⁴⁹ <https://bepsmonitoringgroup.files.wordpress.com/2015/02/ap5-https-modified-substance.pdf>

ROL VAN REGERINGEN EN BEDRIJVEN IN DE TOEGANG TOT GENEESMIDDELEN

De verantwoordelijkheid voor het garanderen van betaalbare gezondheidszorg is primair de verantwoordelijkheid van regeringen. Zij moeten het recht op gezondheidszorg realiseren, beschermen en stimuleren. Zij behoren zodanige acties te ondernemen zodat andere partijen, zoals farmaceutische bedrijven, dit ook gaan doen. Dit kan bereikt worden door een regeringsbeleid in de vorm van wet- en regelgeving, en ook door middel van onderhandelingen met farmaceutische bedrijven. Zoals de analyses van Oxfam in verschillende landen benadrukken, geven veel regeringen onvoldoende geld uit aan de volksgezondheid, wat leidt tot slechte overheidsdiensten en heel veel leed op veel plaatsen (zie India case, box):

- Gezondheidsuitgaven per hoofd van de bevolking in de VS (een combinatie van publieke en particuliere uitgaven) zijn hoger dan waar ook ter wereld, waarbij de publieke gezondheidsuitgaven per hoofd van de bevolking tot de hoogste behoren. Ondanks dit worden de Amerikanen geconfronteerd met slechte gezond-

heidsresultaten met een levensverwachting die internationaal slechts op de 31^e plaats staat.⁵⁰

- Nigeria scoort laag op het gebied van sociale uitgaven (inclusief die voor publieke gezondheidsuitgaven). 1 op de 10 kinderen wordt niet ouder dan 5 jaar.⁵¹
- Vietnam geeft momenteel 9% van haar begroting uit aan publieke gezondheidsuitgaven. Ondanks deze opwaartse trend, is de gezondheidsfinanciering in Vietnam zeer afhankelijk van private uitgaven, vooral 'out of pocket payments'. Bij hoge 'out of pocket payments' lopen veel, vooral arme, mensen het risico bij ziekte schrijnende keuzes te moeten maken tussen hun gezondheid en bijvoorbeeld het behouden van essentieel bezit (woonruimte, handelswaar). Mensen

50. World Bank, <http://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.PCAP.OECD>, http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/public-expenditure-on-health-per-capita_pubexhltcap-table-en
M.J. Lee and T. Luhby (2017). <http://www.cnn.com/2017/03/13/politics/cbo-report-health-care/index.html>

51. Nigeria infant mortality figures, see World Bank: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.MORT>

vallen zo verder terug in armoede⁵².

- In de zomer van 2017, heeft Baba Raghav Das Memorial Medical College & Hospital (BRD Hospital) in Gorakhpur, India, vier dagen lang de internationale krantenkoppen gedomineerd over het feit dat 69 kinderen overleden nadat de levering van zuurstof aan het ziekenhuis stopgezet werd – naar verluidt als gevolg van het niet betalen aan een leverancier. De gruwelijke beelden en verhalen van familietragedies zetten de publieke gezondheidszorg en de fiscale uitdagingen van India wereldwijd in de schijnwerpers. Helaas zijn deze 69 overleden kinderen geen uitzonderingen. Een dieper structureel probleem – zeer slechte publieke gezondheidszorg als gevolg van achterblijvende investeringen in de gezondheidszorg en in andere basisoverheidsdiensten zoals hygiëne en schoon water – kost al jaren het leven van kinderen in heel India en wereldwijd onder arme bevolkingsgroepen. Alleen al in 2017, overleden 1317 kinderen in hetzelfde ziekenhuis in Gorakhpur. De belangrijkste doodsoorzaak was het acute encefalitisyndroom, een ziekte die overgedragen wordt door muggen, en het gevolg is van slechte hygiëne, de nabijheid van vee en gebrek aan preventie door de openbare gezondheidsdiensten. De hygiëne en de faciliteiten voor eerstelijnsgezondheidszorg in het gebied rond het BRD-ziekenhuis zijn rampzalig. Tussen 2002 en 2015, is de bevolking van Uttar Pradesh toegenomen met 25% van 116 miljoen naar ongeveer 220 miljoen. Maar, in dezelfde periode is het aantal instellingen voor eerstelijnsgezondheidszorg met 8% gedaald. Het BRD-ziekenhuis is de enige instelling die ernstige gevallen van encefalitis aankan in het Gorakhpur district, met een bevolking van meer dan 4,4 miljoen mensen en een oppervlakte van 1200 vierkante mijl. Het BRD-ziekenhuis behandelt meer

dan 60% van de gevallen van encefalitis van het land.

⁵³ Het staatsbudget voor het BRD-ziekenhuis bedroeg \$2,3 miljoen in 2016-17 en werd later meer dan gehalveerd tot slechts \$1,1 miljoen in 2017-18. ⁵⁴ In februari 2016, schreef de directeur van het BRD-ziekenhuis een brief aan de directeur-generaal van het Medisch en Gezondheidscentrum van Uttar Pradesh voor een bedrag van \$5,5 miljoen, nodig voor de behandeling van gevallen van encefalitis. De directeur-generaal stuurde de brief door naar de directeur van het NHM (National Health Mission) van India met het verzoek dit budget toe te voegen aan het jaarlijkse actieplan van het NHM voor Uttar Pradesh. ⁵⁵ Noch de federale regering noch de regering van de staat kon die gevraagde gelden geven.

Regeringen hebben de plicht om voldoende financiële middelen beschikbaar te stellen voor gezondheidszorg. Daarnaast moeten zij het opnemen tegen de farmaceutische industrie en ervoor zorgen dat de invloed die zij op politici uitoefenen beperkt wordt.

Zelfs landen als Nederland voeren een strijd om geneesmiddelen betaalbaar te houden. In 2017 heeft voormalig minister van Volksgezondheid, Edith Schippers, zich zelfs uitgesproken over het feit dat ze het gevoel had door de farmaceutische industrie gegijzeld te worden. ⁵⁶ Nederland vindt de toegang tot geneesmiddelen, zowel in eigen land als in ontwikkelingslanden, erg belangrijk: Het heeft flinke pogingen gedaan om de zogenaamde TRIPS-flexibiliteiten te beschermen: “Nederland bepleit

⁵² https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp-vietnam-inequality-120117-en.pdf

⁵³ <https://thewire.in/health/gorakhpur-children-death-brd-medical-college-up-government>

⁵⁴ <https://thewire.in/health/gorakhpur-children-death-brd-medical-college-up-government>

⁵⁵ <https://thewire.in/health/gorakhpur-children-death-brd-medical-college-up-government>

⁵⁶ <https://politiek.tpo.nl/2017/10/17/minister-edith-schippers-vvd-ik-voel-me-gegijzeld-door-farmaceutische-industrie/>

actief dat de EU in handelsverdragen met ontwikkelingslanden geen bepalingen vraagt die verder gaan dan het TRIPS verdrag (TRIPS+ bepalingen) en die de mogelijkheden van ontwikkelingslanden, om gebruik te maken van flexibiliteit ten behoeve van volksgezondheid, inperken.⁵⁷

Behalve het beschermen van Trips-flexibiliteiten, moeten regeringen van donorlanden zoals Nederland, hun hulpverplichtingen nakomen en ervoor zorgen dat hun belastingbeleid coherent is met de algemene ontwikkelingsdoelstellingen. De Nederlandse regering mag dan wel haar wens uiten voor de ontwikkeling van arme landen, maar deze zelfde landen worden direct geschaad door het belastingbeleid dat door de regering beschermd wordt. Om dit probleem effectief aan te pakken en de ontwikkeling te stimuleren, moet Nederland stoppen met het faciliteren van belastingontwijking door grote internationale bedrijven.

De particuliere sector heeft duidelijk ook een rol. Farmaceutische bedrijven leveren bijdragen, maar die zijn nog verre van voldoende. MFS oordeelde in 2016 dat de weinige maatregelen die door de bedrijven genomen waren 'op dramatische wijze tenietgedaan zijn door veel verborgen beleid dat de toegang tot geneesmiddelen ondermijnt'.⁵⁸

Van begin af aan worden ook torenhoge prijzen vastgesteld voor nieuwe geneesmiddelen; bijvoorbeeld, Ibrance, een geneesmiddel voor uitgezaaide borstkanker, dat Pfizer op de markt gebracht heeft voor bijna \$10.000 per maand.⁵⁹ Deze hoge prijzen kunnen de mensen in de VS niet betalen, waar de medische kosten de voornaamste

oorzaak zijn van persoonlijk faillissement.⁶⁰ In lage en midden inkomenslanden maken dergelijke buitensporige prijzen de begrotingen voor de gezondheidszorg kapot en leggen de last hiervoor op de schouders van de zieken en hun gezinnen die dat niet kunnen betalen. Een ander voorbeeld: een nieuw geneesmiddel voor de behandeling van multiresistente tuberculose, Bedaquiline, werd door Janssen—een dochteronderneming van Johnson & Johnson in Zuid-Afrika—vastgesteld op \$820 voor een kuur van 6 maanden, waardoor het voor de meeste mensen die het nodig hebben, onbetaalbaar is. Dit terwijl onderzoekers schatten dat een merkloos equivalent voor slechts \$48 beschikbaar zou kunnen komen.⁶¹

Gelet op het mondiale karakter van deze crisis voor toegang tot geneesmiddelen, heeft de Secretaris-Generaal van de VN een High-Level Panel (=werkgroep op hoog niveau) ingesteld over toegang tot geneesmiddelen en heeft een rapport uitgebracht met daarin belangrijke aanbevelingen voor innovatie en toegang tot geneesmiddelen.⁶² Oxfam heeft een beroep gedaan op regeringen en internationale gezondheidsorganisaties om de aanbevelingen van het High-Level Panel te implementeren.⁶³

⁵⁷ kamerbrief-over-jaarrapportage-beleidscoherentie-voor-ontwikkeling.pdf

⁵⁸ <https://www.msf.org/pfizer-and-gsk-hiv-aids-division-viiv-prevents-children-hiv-getting-needed-medicine>

⁵⁹ Jonathan D. Rockoff, "How Pfizer Set the Cost of Its New Drug at \$9,850 a Month," Wall Street Journal, December 9, 2015, <https://www.wsj.com/articles/the-art-of-setting-a-drug-price-144962808>.

⁶⁰ Maurie Backman, "This Is the No. 1 Reason Americans File for Bankruptcy," USA Today, May 5, 2017, <https://eu.usatoday.com/story/money/personalfinance/2017/05/05/this-is-the-no-1-reason-americans-file-for-bankruptcy/101148136/>.

⁶¹ Dzintars Gotham, Joseph Fortunak, Anton Pozniak, Saye Khoo, Graham Cooke, Frederick E. Nytko III, and Andrew Hill, "Estimated Generic Prices for Novel Treatments for Drug-Resistant Tuberculosis," Journal of Antimicrobial Chemotherapy 72, no. 4 (2017):1243–52, <https://academic.oup.com/jac/article/72/4/1243/2884272>.

⁶² Report of the UN Secretary-General's High-Level Panel on Access to Medicines (2016), <http://www.unsgaccessmeds.org/final-report/>.

⁶³ High-Priced Medicines and Lack of Needs-Driven Innovation: A Global Crisis That Fuels Inequality, Oxfam Issue Briefing (2017), https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/ib-high-priced-medicines-innovation-220917-en.pdf.

AANBEVELINGEN

De 4 bedrijven moeten hun belastingpraktijken hervormen. Maar er is ook een rol weggelegd voor regeringen, waaronder de Nederlandse regering.

VOOR REGERINGEN

Op het gebied van belastingen moeten overheden:

- Eisen dat alle multinationals zich houden aan een norm van **volledige en effectieve transparantie**. Dit houdt in het verplicht stellen van volledige publieke country-by-country reporting door alle grote multinationale bedrijven.
- Eisen dat grote multinationals een **eerlijk effectief belastingtarief** over hun winsten betalen in ieder land waar zij werkzaam zijn. Dit betekent:
 - Totstandbrenging van een mondiale consensus om de wereldwijde 'race naar de bodem' in vennootschapsbelastingen een halt toe te roepen.
 - Vaststellen van een minimum effectieve belasting voor bedrijfswinsten.
 - Doorvoeren van een tweede generatie van internationale belastinghervormingen waarbij beter rekening gehouden wordt met zeer mobiele activa, waaronder intellectueel eigendom. . Bij deze hervormingen moet overwogen worden of multinationals als één geheel belast kunnen worden over hun wereldwijde winsten en deze via een eerlijke verdeelsleutel op basis van waardetoevoeging en economische activiteiten aan landen toegerekend kunnen worden.
 - Een eind maken aan schadelijke belastingpraktijken, zoals patentboxen.
 - Stopzetten van discretionaire belastingvoordelen, en alle nieuwe voordelen te onderwerpen aan een strenge economische en risicobeoordeling (inclusief hun bijdrage aan wereldwijde en regionale races naar de bodem). Alle voordelen moet objectief,

transparant en regelmatig beoordeeld worden en, als blijkt dat ze niet effectief zijn, moeten ze afgebouwd worden.

- Meedoen aan multilaterale inspanningen om belastingparadijzen te identificeren, volgens een procedure die ambitieus, transparant, objectief en vrij van politieke inmenging is.
- Zorgen dat **ontwikkelingslanden op gelijkwaardige voet mee kunnen doen aan onderhandelingen aangaande internationaal belastingbeleid**.
- Het effect van belastingbeleid op vrouwen en meisjes systematisch monitoren en beoordelen en zorgen dat de **stem van arme en gemarginaliseerde vrouwen gehoord wordt** als beslissingen over belastingheffing genomen worden op lokaal, nationaal en internationaal niveau.

Daarnaast moet Nederland het volgende doen:

Dit najaar verwachten wij de bespreking van het belastingplan voor 2019 en o.a. wetsvoorstellen voor de implementatie van de Europese Anti-belastingontwikingsrichtlijn. Wij roepen de Nederlandse overheid op tot de volgende maatregelen tegen belastingontwijking via Nederland en tegen de internationale race naar de bodem:

- **Voer sterke regels in tegen winstverschuiving naar belastingparadijzen** (CFC-regels)⁶⁴
- **Voer een effectieve bronbelasting van 15% in op rente, royalty's** naar alle belastingparadijzen (zowel low-tax-jurisdictions als landen waar het effectieve belastingtarief substantieel verlaagd kan worden).
- Hanteer als definitie voor een low-tax-jurisdiction**

⁶⁴ Bij het implementeren van CFC-regels uit de Europese anti-belastingontwikingsrichtlijn (ATAD1) moet Nederland vasthouden aan model A. Wij pleiten er daarnaast voor de toepassing van CFC regels te baseren op een vast drempel-tarief van 15%. Dit ligt iets boven de minimumeis in de Europese richtlijn (de helft van het nationale tarief; 12,5%) en helpt daarmee tegen de race naar de bodem.

jurisdicties met een statutair Vpb tarief van onder de 15%.

- **Versterk de zogenaamde substance-eisen** (wezenlijke economische activiteit) bij het (niet) toepassen van o.a. de CFC-regels of toestaan van een afspraak met de belastingdienst (belastingruling)⁶⁵.
- **Stop met het toestaan van bepaalde structuren waarmee winst in zowel Nederland als buitenland onbelast blijft** (zoals informeel kapitaal structuren).
- **Verstrek alleen belastingafspraken** (rulings) onder de voorwaarde dat de inhoud (eventueel anoniem) gepubliceerd wordt.
- **Schaf de innovatie box af.**
- **Behoud de dividendbelasting.** Door het afschaffen van de dividendbelasting maakt dit kabinet Nederland aantrekkelijker als belastingparadijs én loopt Nederland jaarlijks zo'n 2 miljard Euro aan belastinginkomsten mis.⁶⁶
- **Steun maatregelen voor o.a. een Europese (en internationale) aanpak van de race naar de bodem** betreffende belastingtarieven (waaronder via harmonisering belastinggrondslag (CCTB) en minimum effectieve tarieven)⁶⁷.

Op het gebied van gezondheid moeten regeringen :

- Van bedrijven eisen dat ze de kosten van onderzoek en ontwikkeling, productie en marketing voor ge-

⁶⁵ Bij het toepassen van o.a. CFC-regels gaat het relevant zijn of een bedrijf wel/niet wezenlijke economische activiteit (substance) heeft (Kabinet plant hierbij te kijken naar een loonsomeis van €100.000 en de eis van een kantoorruimte die gedurende tenminste 24 maanden ter beschikking staat. Hoewel dit vooruitgang is, is het aannemelijk dat misbruik hiermee niet voorkomen gaat worden.

⁶⁶ Het gegeven dat winstuitkeringen niet langer belast worden zou bedrijven kunnen aanmoedigen gebruik te maken van de innovatiebox, of van informeel kapitaalrulings.

⁶⁷ Nederlandse steun voor OESO-aanpak d.m.v. aanpassing definitie 'vaste inrichting' (bepalend voor waar winsten kunnen worden belast), mede n.a.v. discussie over belastingheffing in de gedigitaliseerde economie is hierbij ook nodig.

neesmiddelen openbaar maken, voorafgaand aan de goedkeuring van productregistratie.

- De wettelijke rechten toepassen voor intellectueel eigendom volgens de overeenkomst van de Wereldhandelsorganisatie, om te zorgen voor toegang tot geneesmiddelen in eigen land. Daarnaast moeten rijke landen zich onthouden van het onder druk zetten van andere landen om ze te weerhouden deze wettige middelen te gebruiken om toegang tot geneesmiddelen voor hun burgers te krijgen.
- Onderhandelingen starten voor een mondiale conventie over onderzoek en ontwikkeling, waarbij onderzoek gedaan wordt naar het ontkoppelen van de financiering van onderzoek en ontwikkeling van de prijs van de betrokken producten.
- Geen gebruik maken van vrijhandelsakkoorden die de toegang tot geneesmiddelen beperken met inbegrip van strengere regels voor intellectueel eigendom.
- Zorgen dat de aanbevelingen van het High-Level Panel van de VN uitgevoerd worden.
- Investeren in diensten van de openbare gezondheidszorg die gratis zijn voor patiënten als zij die nodig hebben.
- De impact van het beleid op het gebied van gezondheid en geneesmiddelen op vrouwen en meisjes systematisch monitoren en beoordelen.

Bovendien moet Nederland:

- Doorgaan met het verdedigen van de TRIPS-flexibiliteiten.
- Het rendement op overheidsinvesteringen in de gaten te houden; als een geneesmiddel gedeeltelijk met overheidsgeld ontwikkeld is, dienen licenties op verantwoorde wijze verkocht te worden, en wel zodanig dat de samenleving daar ook van profiteert.
- Het ontwikkelingsbudget zo snel mogelijk naar 0.7% van het BNI herstellen en de kwaliteit van het budget verhogen door het uitsluitend in te zetten voor het

bevorderen van sociale en economische ontwikkeling, zoals het versterken van gezondheidssystemen.

VOOR BEDRIJVEN

Wat belastingen betreft moeten bedrijven:

Transparanter te zijn door:

- Het openbaar maken van alle informatie die noodzakelijk is, zodat burgers het belastingbeleid en de belastingpraktijken van de bedrijven kunnen beoordelen en begrijpen (Public Country By Country Reporting, CBCR).

Verantwoordelijk te handelen inzake belastingen door:

- Belastingbetalingen in lijn te brengen met waar het bedrijf waarde creëert, arbeidskrachten in dienst neemt en gebruik maakt van overheidsdiensten.
- Zich openlijk verplichten tot het sluiten van dochterondernemingen in belastingparadijzen, wanneer deze vooral of alleen een fiscaal motief hebben.

Hun invloed op verantwoorde wijze aan te wenden voor:

- Het gebruikmaken van hun macht en invloed in alle rechtsgebieden waar zij opereren voor een rechtvaardiger en transparanter nationaal en internationaal belastingstelsel.
- Het openbaar maken van alle opmerkingen en details van alle vergaderingen met alle wetgevers, toezichthouders, overheidsfunctionarissen en internationale instanties met betrekking tot wijzigingen van nationale en internationale fiscale regels, inclusief het bekendmaken van de posities die zij innemen om het overheidsbeleid te beïnvloeden.
- Het openbaar maken van alle bijdragen die geleverd zijn aan politieke kandidaten, beleidsmakers, brancheverenigingen, denktanks, coalities en andere

politieke entiteiten die het belastingbeleid in de VS en daarbuiten beïnvloeden.

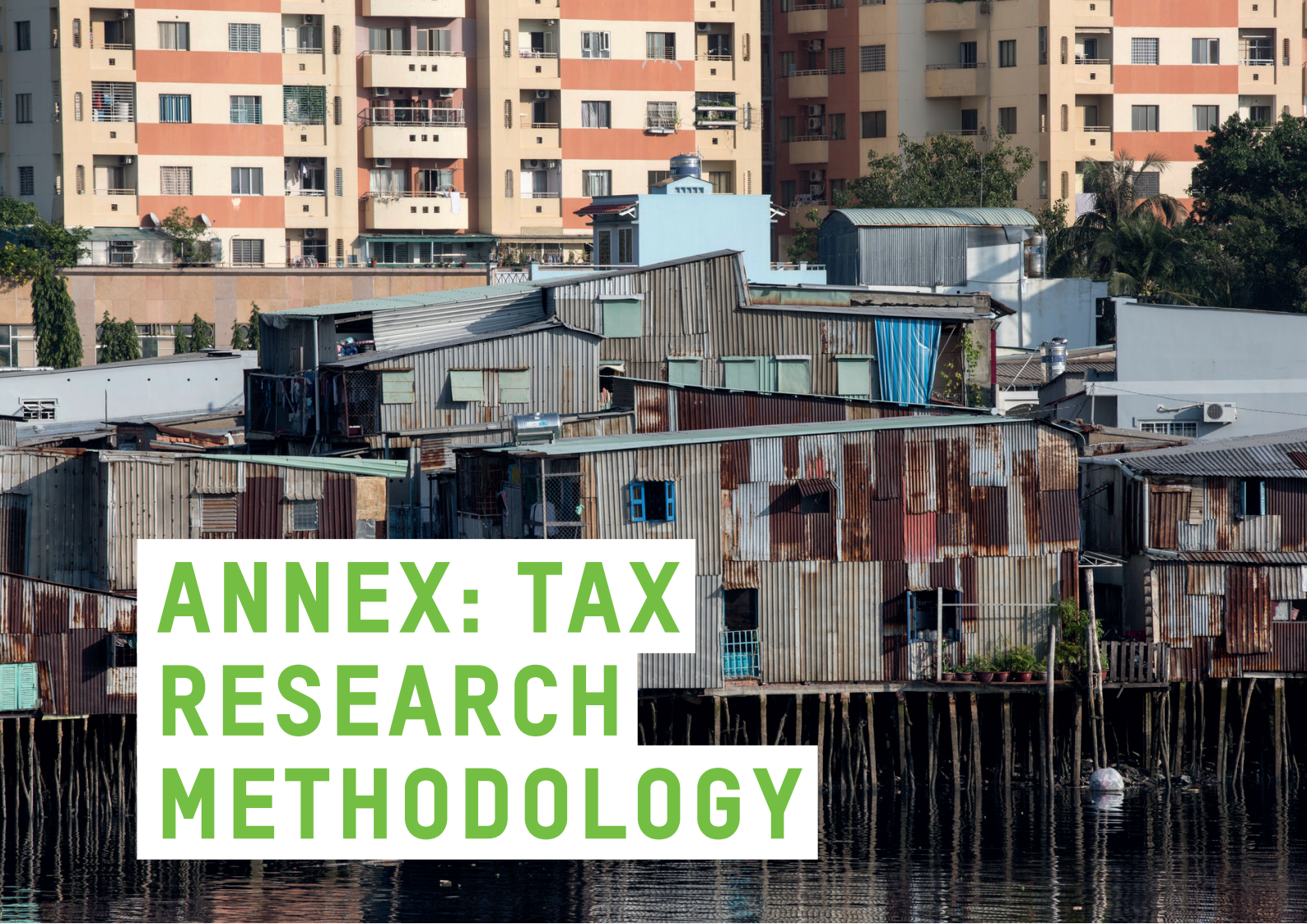
Op het gebied van gender, moeten bedrijven:

- Openlijk de [Women's Empowerment Principles](#) van de VN ondertekenen om hun betrokkenheid bij gendergelijkheid te laten zien.
- Een positiebepaling publiceren die gecommitteerd is aan het werken aan het wereldwijd verbeteren van toegang tot gezondheidszorg en/of geneesmiddelen en het expliciet vermelden van de rechten van vrouwen en meisjes en van gendergelijkheid.

Op het gebied van geneesmiddelen moeten bedrijven:

- In het openbaar een verklaring afleggen over werkelijk gedane uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling, productie en marketing van geneesmiddelen en zich volledig committeren aan volledige transparantie over geneesmiddelenprijzen en informatie over patenten.
- Alle klinische proeven registreren, volledig uitgevoerd of niet; met positieve, negatieve of neutrale resultaten op een publieke site via het International Clinical Trials Registry Platform van de Wereldgezondheidsorganisatie.
- Zich publiekelijk verplichten niet meer aan te dringen, individueel of via beroepsorganisaties, op "TRIPS plus" bepalingen in vrijhandelsovereenkomsten.
- Zich publiekelijk verplichten hun geneesmiddelen een prijs te geven die betaalbaar is voor alle gezondheidsstelsels en patiënten.
- Zich publiekelijk verplichten het ontkoppelingsmodel voor onderzoek en ontwikkeling te onderzoeken, waarbij de financiering van onderzoek en ontwikkeling niet afhankelijk is van het hanteren van te hoge prijzen.

- Zich publiekelijk verplichten om geen druk uit te oefenen op regeringen die op zoek zijn naar wettelijke maatregelen (bijv. verplichte licenties) om geneesmiddelen betaalbaar te maken in hun landen, zowel individueel of via farmaceutische beroepsorganisaties of andere entiteiten.
- In het openbaar hun steun verlenen aan het [High Level Panel on Access to Medicines van de Verenigde Naties en haar aanbevelingen](#).

ANNEX: TAX RESEARCH METHODOLOGY

Oxfam analyzed the corporations' 10-K filings with the US Securities and Exchange Commission (SEC). These filings contain financial statements for the companies' global operations with limited geographical breakdowns. The 10-K data was used to calculate the global profit margin, as the pretax profit divided by sales.

The 10-K reports also include a list of the groups' subsidiaries, with their names and host countries. The Orbis database⁶⁸ was consulted to identify the countries where publicly available information may be found and to spot individual subsidiaries of interest based on extraordinary revenues, profits, or tax paid. The research was narrowed to 19 countries based primarily on the public availability of data; these countries were then divided into three groups: tax

havens, developing countries, advanced countries.

The list of tax havens comes from Oxfam's *Tax Battles* report;⁶⁹ the categorization of developing and advanced economies follows the International Monetary Fund (IMF) classifications.

For all 19 countries, Oxfam searched national company registries and gleaned the financial statements of all subsidiaries of the four pharmaceutical companies that could be found. Data on revenue (sales), pretax profit, and tax paid were extracted from these financial statements. For the four tax havens only, that data was complemented with information from the Orbis database. Orbis data was not used for the advanced economies because it was not necessary; many financial statements are in public registries. Orbis data was not used for developing countries because it proved to be of dubious quality; many entries seemed to be incorrect by

⁶⁸ Bureau Van Dijk, "Orbis: Company Information Worldwide," https://www.bvdinfo.com/en-us/our-products/company-information/international-products/orbis?gclid=EALalQobChMIs7SM2M0D3AIVRU0GCh37cwsvEAAYASAAE-gldh_D_BwE.

⁶⁹ Berkhout, *Tax Battles*.

COUNTRIES ANALYZED		
TAX HAVENS	DEVELOPING COUNTRIES	ADVANCED ECONOMIES
Belgium (see box below)	Chile	Australia
Ireland	Colombia	Denmark
Netherlands	Ecuador	France
Singapore	India	Germany
	Pakistan	Italy
	Peru	New Zealand
	Thailand	Spain
		United Kingdom

orders of magnitude, and others did not match what was found in financial statements.

The United States was also included in Oxfam's analysis in a category of its own, as the home country of the four pharmaceutical companies. US revenue, profit, and tax data came from the 10-K reports.

Three years of data (2013, 2014, and 2015) were used whenever available to smooth out exceptional financial results. For each subsidiary with multiple years of data available, each variable (revenue, profit, tax) was averaged over the available years.

All data was converted from local currency into US dollars using the spot rate on the last day of the relevant year as posted on www.oanda.com.

Source: 10-K filings as of December 31, 2015. The list of subsidiaries in 10-K reports is not necessarily exhaustive.

Each company's profit margin was calculated in each country by adding up the profits of all the company's

subsidiaries in that country, and then dividing that sum by the sum of all the company's revenues. These profit margins are therefore unconsolidated figures: they do not exclude the double-counting inherent to intragroup transactions within a country. (For example, if subsidiary A in country 1 sells goods to subsidiary B in country 1, which resells the goods partly to consumers in country 1 and partly to subsidiary C in country 2, both the sale and related profit are counted twice to compute country 1's profit margin.)⁷⁰

This gross simplification, solely driven by lack of data consolidated at the country level, can significantly alter results. The country-by-country reports that companies provide to tax authorities—and that Oxfam calls on them to publish—contain the consolidated data needed for a better assessment of country-specific profit margins. Note, however, that for the United States the 10-K

⁷⁰ An example of the problem of double counting is Pfizer in the Netherlands. One subsidiary (CP Pharmaceuticals International CV) is a holding company owning hundreds of other Pfizer subsidiaries around the world. Its total after-tax profit was 15.6 billion euros for the fiscal year ending on November 30, 2015, of which 14.5 billion euros was the consolidated profits of its subsidiaries, most of which from other countries. That 14.5 billion euro, together with the related revenues, is also reported in the subsidiaries' financial statements (when we could find them), and is counted toward Pfizer's profit margins both in the Netherlands and in the subsidiaries' home countries. It is striking that many of such large holding structures seem to be based in tax havens.

DRUG COMPANY SUBSIDIARIES						
	NUMBER OF SUBSIDIARIES LISTED			NUMBER OF SUBSIDIARIES ANALYZED		
	TAX HAVENS	DEVELOPING COUNTRIES	CONTANT DIVIDEND	TAX HAVENS	DEVELOPING COUNTRIES	ADVANCED ECONOMIES
Abbott	96 (42)	141 (52)	98 (66)	19	16	53
Johnson & Johnson	68 (45)	48 (9)	77 (47)	26	7	54
Merck	129 (80)	116 (19)	152 (97)	20	13	63
Pfizer	191 (114)	117 (24)	148 (92)	19	17	52
TOTALS	484 (281)	422 (104)	475 (302)	84	53	222

reports do consolidate profits and taxes, and count revenue as final sales to unaffiliated US-based customers (including sales from non-US subsidiaries).

To generate an allocation of profit worldwide, the 10-K reports were consulted and each pharma company's consolidated global profit margin was calculated.

* Merck's reported profit margin for 2014 is 41 percent; for this analysis it was adjusted downwards to exclude the proceeds of the sale of a subsidiary.

Using the information from financial statements obtained with the help of local researchers, Oxfam was able to map out the average profit margins per jurisdiction. The total profits of all subsidiaries in a country were divided by the total turnover.

To calculate the tax shortfall in each country, each company's revenues in that country were multiplied by the global profit margin to obtain the counterfactual profit

that companies would make in that country if profit margins were uniform all over the world. The country's statutory tax rate was then applied to that counterfactual profit to obtain the counterfactual tax owed in that country. Finally, the actual tax paid in that country was subtracted from the counterfactual tax owed to obtain the tax shortfall.

In addition to comparing profit margins and tax shortfalls across countries, Oxfam qualitatively analyzed the financial statements of selected subsidiaries that exhibited exceptional profit margins or effective tax rates.

The analysis did reveal some anomalies. For example, in Peru and Spain companies paid more tax than our counterfactual estimate. In both cases, a single subsidiary in each market (Abbott's Farmindustria in Peru, and Pfizer's Wyeth Farma in Spain) reported profit margins much higher than the global average, driving the results for the country as a whole. Other countries, like the UK, also

GLOBAL AVERAGE PROFIT MARGIN (PERCENT)				
YEAR	ABBOTT	JOHNSON & JOHNSON	MERCK	PFIZER
2013	10	22	13	30
2014	12	28	14*	25
2015	16	27	14	18

had individual outliers. Nonetheless, the pattern of low profits and tax underpayment in all jurisdictions other than tax havens was largely consistent.

External review

To better understand the ways in which drug companies arrange their financial and tax operations, Oxfam spoke with current and former executives from the top 10 pharmaceutical and accounting firms on the condition of anonymity, as well as other tax experts. These executives and experts described the carefully designed corporate structures, which systematically minimize the amount of profit that stays in developing countries. The results of Oxfam's analysis were shared with these sources to help review our assumptions and research methodology.

Groups and individuals with whom we consulted include:

- Richard Phillips, senior policy analyst, Institute on Taxation and Economic Policy
- Zorka Milin, senior legal advisor, Global Witness
- A current head of tax for a global 100 company, who wishes to remain anonymous
- An attorney expert in global patent ownership, formerly at a major multinational pharmaceutical company, who wishes to remain anonymous
- An international nongovernmental organization working on tax justice
- We also received research assistance from two inter-

national corporate tax experts:

- Tommaso Faccio, head of secretariat of the Independent Commission for the Reform of International Corporate Taxation (ICRICT) and a lecturer in accounting at Nottingham University Business School (UK), who until July 2014 was a transfer pricing senior manager in the Deloitte LLP international tax team and who has significant experience advising multinationals on complex international tax issues, particularly in the area of transfer pricing and permanent establishment
- Javier Pereira, who has worked on tax issues with a number of development organizations, including Oxfam and ActionAid

How to interpret the results

None of the results are precise because they exclude subsidiaries for which publicly available data was not found and because the data is not consolidated at the country level (except for the United States). Both of these limitations could be resolved if companies published the country-by-country reports they provide to tax authorities.

Oxfam's analysis reveals that profit margins in tax havens are higher than in both advanced and developing countries. That difference is statistically significant; that is, it reflects a systematic pattern and cannot be attributed to chance. Although the pattern could be caused by other factors than tax, no other factor is

shared among the four tax havens (Belgium, Ireland, the Netherlands, and Singapore) that is not also shared by the advanced countries in our sample, which served as the control group.

IS BELGIUM A TAX HAVEN?

Although Belgium did not feature in Oxfam's list of biggest corporate tax havens in 2016 owing to methodological reasons, Oxfam did consider Belgium a corporate tax haven in the period covered by this research.⁷¹ This consideration was mainly a consequence of Belgium's notional interest deduction system, a tax incentive that allowed companies to deduct a fictitious interest deduction on the basis of shareholder equity. The system was massively abused by multinational companies, setting up internal banks in Belgium and providing large intragroup loans to subsidiaries elsewhere. Apart from the notional interest deduction, Belgium also offered a range of other advantages to multinationals, such as the excess profit rulings and the patent box.⁷²

Following severe international pressure, Belgium reformed both the notional interest deduction and the patent box. From 2018 on, the notional interest deduction won't be calculated on the total stock of equity but only on incremental equity over the preceding five years. This change, combined with newly announced anti-abuse measures, will strongly limit the abuse of the system. However, pharma companies looking to reduce their tax bills still have many opportunities to do so in

Belgium, especially by using the country's reformed patent box. The so-called innovation income deduction offers companies such as Janssen Pharmaceutica, a Belgian company that is part of Johnson & Johnson, a massive deduction of up to 85 percent on its profits derived from R&D. Although the European Commission notes that research shows very little evidence of patent boxes stimulating innovation, more and more countries are offering these incentives to attract investments.⁷³ This adoption of incentives increases tax competition between governments within and beyond the EU, and it accelerates the race to the bottom.

The higher profit margins in tax havens are consistent with profit-shifting to tax havens. Tax avoidance consists of shifting profits across countries so that they do not reflect real business activities, and thus misalign tax payments. One indicator of real business activity that can be measured is sales. To provide an assessment of the extent of tax avoidance, Oxfam compared actual tax paid to the tax owed if global profits were allocated to each country based on the total sales of the subsidiaries located in that country (this figure includes exports from subsidiaries based in the given country).

That estimate of tax "shortfall" is admittedly a gross simplification, as sales are a very crude proxy for economic activity. Moreover, there are many factors explaining variations of profit margins across countries that are unrelated to tax, such as country-specific macroeconomic policies or pharmaceutical regulations.

Oxfam's qualitative analysis of individual financial statements confirms that the four tax havens in the sample host relatively more holding subsidiaries, subsidiaries

71 Belgium has been a key profit-shifting destination, while also being a victim of profit-shifting to nearby tax havens such as the Netherlands or Luxembourg. The macroeconomic data that were used to build the Oxfam tax havens list therefore evened out, and Belgium fell outside of the top 15. See Berkhout, *Tax Battles*.

72 In 2016, the European Commission determined that excess profit rulings are a form of illegal state aid. See European Commission, "State Aid: Commission Concludes Belgian 'Excess Profit' Tax Scheme Illegal; Around €700 Million to Be Recovered from 35 Multinational Companies," January 11, 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-42_en.htm. Belgium recently stopped issuing these types of rulings.

73 European Commission, "Country Report Belgium 2018" (2018), <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-belgium-en.pdf>.

offering financial, management or other services to other subsidiaries, and subsidiaries centralizing trade among other subsidiaries—all activities that offer opportunities for profit-shifting.

While such activities are indicative of tax avoidance, as are significant variations of profit margins between tax havens and other countries, they do not represent a conclusive proof, which only in-depth tax audits could produce.

